Raadsvoorstel
Openbaar

Onderwerp
Financiering en toerekening gemeentelijke watertaken

Opsteller	Sandra Reuling	**Collegebesluit**	29 oktober 2024
Programma	Openbare ruimte	**Behandeldatum Raad**	18 december 2024
Portefeuillehouder	J.T.J.L.A. Broeren, C.M.H. Daemen en T.F.A. van Elferen	**Status**	Openbaar

---

Samenvatting
Dit raadsvoorstel gaat over de financiering en toerekening van de wettelijke watertaken. Het betreft een voorstel waarbij aan u gevraagd wordt om een keuze te maken uit een financieringsmethodiek zodat voor de komende jaren de rioolheffing kan worden berekend.

Voor het financieren van alle activiteiten zijn meerdere manieren mogelijk. Zo kan een gemeente kiezen uit sparen, lenen of direct afschrijven. De huidige manier van financieren (financieringsmethodiek) is dat wij streven naar het ‘direct afschrijven’ in 2030. Ofwel we werken ernaar toe om alle inkomsten van een jaar ook worden uitgegeven in hetzelfde jaar (direct betalen, ook wel ideaal complex genoemd).

In de Nota financiering gemeentelijke watertaken in Nijmegen (bijlage 1) worden drie financiële scenario’s uiteengezet met elk een financiële methodiek, te weten:

1. Alles kapitaliseren (lenen)
2. Ideaalcomplex (direct afschrijven vanaf 2030, huidige methodiek)
3. Direct investeren met spaarvoorziening (direct afschrijven met een spaarvoorziening)

Geadviseerd wordt het ideaalcomplex aan te passen door ook gebruik te maken van een spaarvoorziening; methodiek 3 ‘direct investeren met spaarvoorziening’. In dit scenario worden investeringen direct afgeschreven in hetzelfde jaar waardoor er geen kapitaalslasten worden opgebouwd. De spaarvoorziening zorgt ervoor dat er geen schommelingen in de rioolheffing optreden.

In de nota (bijlage 1) komt ook de toerekening van de rioolheffing aan bod. In de nota wordt aangegeven welke activiteiten wel of niet uit de rioolheffing worden betaald. Geadviseerd wordt om de kosten voor nieuwe gebiedsontwikkelingen te blijven financieren vanuit de GREX.

De verantwoording en onderbouwing van de rioolheffing wordt weergegeven in een nog op te stellen Water en Rioleringsprogramma (Wrp). Met de komst van de Omgevingswet is dit niet meer de bevoegdheid van de raad, maar van het college. Om de inhoud toch met de raad te kunnen bespreken zal een concept Wrp aan de raad worden voorgelegd in het tweede kwartaal van 2025 door middel van een wensen en bedenkingenprocedure. De definitieve hoogte van de rioolheffing wordt weergegeven in een rioolheffingsverordening wat wel een bevoegdheid is van de raad. Dit staat gepland voor eind 2025.

Voorstel

1. De financiële methodiek ‘direct investeren met spaarvoorziening’ vast te stellen voor de berekening van de rioolheffing vanaf 2026.
2. Kosten van rioolvoorzieningen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen te financieren uit de GREX.

Aanleiding

De rioolheffing is een belangrijk instrument om de uitgaven voor de gemeentelijke watertaken te bekostigen. De rioolheffing wordt gebruikt voor het beheer en onderhoud van:

- Het opvangen en transporteren van afvalwater
- Het verwerken van overtollig hemelwater (inclusief extreme buien/klimaatadaptatie)
- Het verwerken van structureel grondwateroverlast in de openbare ruimte.

De verantwoording en onderbouwing van de rioolheffing wordt weergegeven in een nog op te stellen Water en Rioleringsprogramma (Wrp). Hierin staat wat we gaan doen, hoe wij het gaan doen en welke middelen en personeel hiervoor nodig zijn. Alle activiteiten worden meerjarig geraamd en weergegeven in een meerjarenplanning. De meerjarenplanning is de basis voor het onderbouwen en berekenen van een rioolheffing.

Tijdens het gesprek over de startnotitie van het Water en rioleringsprogramma in september 2023, is het onderzoeken van de huidige financiering van de rioolheffing besproken. Afgesproken is om voorafgaand het opstellen van het Wrp een financieringsmethode voor te leggen en te bespreken met de raad. Het gaat hierbij om de financieringsmethode en niet over de inhoudelijke invulling van de wettelijke watertaken en de hoogte en ontwikkeling van de rioolheffing. Daarnaast is het onderzoek naar de financieringsmethodiek ook één van de aanbevelingen uit de tussenevaluatie van het Gemeentelijk Rioleringsplan uit 2021.

Beoogde impact

Met de gekozen financiële methodiek kan er een verloop van de rioolheffing worden berekend. Dit is nodig voor het opstellen van het Wrp.

Dit besluit draagt bij aan de ambitie “We hebben een openbare ruimte die toekomstig bestendig en leefbaar is.” met als doel om duurzaam en doelmatig uitvoering te geven aan de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater) welke wettelijk verplicht zijn onder de Omgevingswet.

Argumenten

1.1 Direct investeren voorkomt extra stijging van de lasten

Het voordeel van direct investeren is dat er geen kapitaalslasten worden opgebouwd en dat er dus ook geen rente wordt betaald. Het direct investeren zorgt ervoor dat inkomsten in hetzelfde jaar worden uitgegeven.

1.2 Direct investeren voorkomt een grote kostenpost mochten objecten vroegtijdig worden afgeboekt

Als bijvoorbeeld een investering over 60 jaar wordt afgeschreven, neemt de boekwaarde in 60 jaar af naar 0. Als een object eerder dan die 60 jaar kapotgaat of vroegtijdig moet worden vervangen, moet het restant van de boekwaarde in één keer worden afgeboekt. Dat kan een directe grote kostenpost zijn.

1.3 Een spaarvoorziening egaliseert ongewenste schommelingen in de uitgaven
Een nadeel van direct investeren zonder spaarvoorziening is dat schommelingen in de investeringsuitgaven direct doorwerken in de rioolheffing. De ervaringen van de afgelopen jaren leren dat schommelingen zeker voorkomen en dat de verwachting is dat dit zal toenemen door ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, woningbouwopgave enz. Met de opbouw van een spaarvoorziening kunnen we in de toekomst investeringspieken opvangen, zodat we ongewenste pieken in de rioolheffing voorkomen.

1.4 De keuze voor een systematiek is nodig voor het Wrp
Hoewel het geen juridische vereiste is om van tevoren een systematiek vast te stellen, is het voor het college een noodzakelijke bouwsteen om het WRP te kunnen opstellen.

2.1 Rioolheffing is bedoeld voor het onderhoud van het bestaande rioolstelsel
Het is niet wenselijk dat alle inwoners meebetalen aan een nieuw aan te leggen rioolstel bij nieuwe gebiedsontwikkelingen. Het is logisch dat deze kosten ten laste vallen van de nieuwe eigenaren. Dit hebben wij altijd al zo gedaan en het voorstel is om dit zo te blijven doen.

Kanttekeningen

1.1 Direct investeren met een spaarvoorziening zal de rioolheffing geleidelijk laten stijgen
Dit geldt ook voor de financieringsmethodieken kapitaliseren en het direct afschrijven zonder spaarvoorziening. Bij het direct investeren zonder spaarvoorziening heeft het een grillig verloop met hogere pieken. Bij alles kapitaliseren stijgt de rioolheffing fors meer alleen dan op een later moment.
De stijging van de rioolheffing doen wij geleidelijk en daarnaast onderzoeken wij nog de mogelijkheid om de middelen vanuit de bestaande voorziening (huidige stand €8,5 miljoen) te gebruiken om de nieuwe spaarvoorziening te gaan vullen.

1.1 Met het direct investeren vindt er geen toerekening plaats in de tijd
Een rioolobject gaat langere tijd mee, tot wel 60 jaren of meer. Dit profijt wordt bij direct investeren niet over de tijd verdeeld. Gezien de hoeveelheid aan investeringen is dit voordeel verwaarloosbaar.

2.1 Als er sprake is van een causaal verband met de wettelijke watertaken mag de rioolheffing wel worden gebruikt
Als binnen een herontwikkeling aanpassingen aan het bestaande rioolstelsel nodig zijn, die ook los van de herontwikkeling plaats zouden vinden, dan mag de rioolheffing hiervoor wel worden aangewend. In dergelijke gevallen wordt hier dan ook gebruik van gemaakt.

Fatale termijn

Voor het berekenen van het verloop van de rioolheffing vanaf 2026 is een besluit van de raad over de financiële methodiek voor januari 2025 nodig. Dit is nodig voor het opstellen van het Wrp.

Financiën
Het direct investeren met spaarvoorziening wordt als financiële methode gebruikt om de rioolheffing en het verloop ervan te berekenen vanaf 2026. De exacte financiële gevolgen voor het toekomstig verloop van de rioolheffing worden weergegeven in de besluitvorming rondom het Wrp en de daarop volgende rioolheffingsverordening .

Los van welke financieringsmethodiek er gekozen wordt, zal de rioolheffing stijgen vanwege bijvoorbeeld de inflatie en onze gestelde doelen op het gebied van klimaatadaptatie.

Vervolg
Na het vaststellen van de financiële methodiek voor de rioolheffing wordt het Wrp opgesteld. Door middel van ambtelijke werksessies intern en met externen (zoals het waterschap) wordt er vormgegeven aan de inhoud conform het participatieplan Wrp. Hieruit volgt een berekening van de rioolheffing volgens de afgesproken financieringsmethodiek. Het Wrp laat dan een theoretisch verloop van de rioolheffing zien.

Voorheen was het vaststellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) de bevoegdheid van de raad. In een GRP werden naast de visie, doelen en ambities ook de concrete opgave beschreven en de benodigde middelen alsook een berekening van de rioolheffing.

Met de komst van de Omgevingswet is dit veranderd. Het opstellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan is komen te vervallen en daarvoor in de plaats wordt er een Water en rioleringsprogramma (Wrp) opgesteld. Het Wrp is geen verplicht programma maar wordt door de rijksoverheid sterk aangeraden als middel om de rioolheffing te onderbouwen. Het onderbouwen van de rioolheffing is wel een verplichting.

De visie, ambities en doelen van de wettelijke watertaken worden geborgd in de Omgevingsvisie wat een bevoegdheid is van de raad om vast te stellen. Het Wrp is een nadere uitwerking hiervan waarbij de focus ligt op de concrete opgave en de middelen die hiervoor nodig zijn. Het vaststellen van een Wrp is de bevoegdheid van het college. De definitieve hoogte van de rioolheffing worden weergegeven in een rioolheffingsverordening wat een bevoegdheid is van de raad.

	Bevoegdheid	
Activiteiten wettelijke watertaken	Raad	College
Financiele methodiek berekenen rioolheffing	X	
Omgevingsvisie (visie en doelen watertaken)	X	
Vaststellen Water en rioleringsprogramma		X
Rioolheffingsverordening	X	

Met deze veranderende bevoegdheden is er geen natuurlijk moment meer voorhanden voor de raad om de inhoud van het Wrp te bespreken. Om dit toch mogelijk te maken, zullen wij een concept Wrp aan u voorleggen door middel van een wensen en bedenkingenprocedure.

In het tweede kwartaal van 2025 wordt aan de raad een concept Wrp aangeboden zodat het mogelijk wordt gemaakt om dit te bespreken in een gespreksronde. In kwartaal drie van 2025 zal het Wrp aan het college ter besluitvorming worden aangeboden.

Resumerend resulteert dit in het volgende besluitvormingsproces.

- Q4 2024: raad stelt financiële methodiek vast (huidig raadsvoorstel)
- Q2 2025: concept Wrp wensen en bedenkingen, inhoudelijke bespreking over de invulling van de wettelijke watertaken met de raad
- Q2 2025: raad stelt geactualiseerde Omgevingsvisie vast
- Q3 2025: college stelt Wrp vast
- Q4 2025: raad stelt rioolheffingsverordening vast voor 2026

Bijlagen

1. Bijlage 1: Nota financiering gemeentelijke watertaken Nijmegen